

Олександр МІНІН: «Спрощенців» очікує головний біль від документообігу»

Нарешті народні депутати зробили крок назустріч підприємцям, ухваливши довгоочікуваний Закон «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України» (щодо спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва). Чи можна його вважати таким, що враховує інтереси не лише держави, а й малого та середнього бізнесу, ми вирішили запитати у адвоката, старшого партнера юридичної фірми «КМ Партнери» Олександра МІНІНА, який спеціалізується на податковому праві та брав активну участь у обговоренні проекту Податкового кодексу (ПК) України.

Ресстр податкових накладних

— Пане Олександр, які позитивні та негативні моменти Ви б відзначили, аналізуючи зміни до ПК, що стосуються системи оподаткування, обліку та звітності «спрощенців»?

— Цими змінами поновили певною мірою систему єдиного податку, яка б могла працювати і з бізнесом. Позитивним є те, що славнозвісний підпункт 139.1.12 ПК про заборону включення проплат фізичними особами-єдиноподатниками до витрат підприємства було виключено. При цьому, однак, запроваджується механізм, за яким податківці чітко в автоматичному режимі відслідковуватимуть, від кого саме і в яких обсягах отримувалися послуги, що їх надано підприємствами, які працюють на єдиному податку, що і кому саме та в яких обсягах такими підприємствами продано.

— Як таке стане можливим?

— Положеннями проекту Закону «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України» (щодо спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва), який розміщений на сайті Верховної Ради, передбачається, що підприємства, які працюють з платниками на єдиному податку, мають надавати у складі податкової звітності фактично перелік доходів і витрат в розрізі контрагентів-єдиноподатників, тобто буде працювати щось на кшталт реєстру податкових накладних з ПДВ.

— На що ще варто було б звернути особливу увагу?

— Певні непорозуміння із запровадженням нових змін до ПК виникають і з приводу порядку визначення доходів. Якщо говорити про юридичних осіб — платників єдиного податку, які відносяться до четвертої категорії, то, за новим

визначенням, дохід при продажу основних засобів встановлюється як різниця між сумою коштів, отриманих від продажу таких основних засобів та їх залишковою балансовою вартістю, що склалася на день продажу. А якщо узяти до уваги таке визначення для фізичних осіб, то складається враження, що купівля-продаж товарів під єдиний податок не підпадає, лише послуги. Адже до доходу від підприємницької діяльності на єдиному податку не включається дохід від продажу майна. Виходить, що він буде оподатковуватися за стандартною ставкою 15%, за загальними правилами. На жаль, цей момент щодо фізичних осіб чітко не врегульований податковим законодавством. Але, можливо, що у кінцевому варіанті закону про внесення змін до податкового законодавства, який має підписати Президент, це питання буде роз'яснене.

Крім того, новими змінами до ПК сплата єдиного податку фактично замінює лише дуже обмежене коло податкових платежів, головним чином податок на прибуток підприємств для юридичних осіб і податок на доходи фізичних осіб. Тобто щодо обов'язкових платежів для малого бізнесу це комплексним рішенням не є.

Так, єдиний соціальний внесок ця система не охоплює. Тому можна говорити, що запроваджувана зараз модель регулювання відмінна від тієї, яка раніше встановлювалася указом Президента.

Компромісний варіант

— Якою ж має бути звітність і порядок обліку платників єдиного податку?

— Згідно з останніми змінами до ПК, це має встановлювати Міністерство фінансів України. Тому, якою буде звітність і порядок обліку, поки що до кінця не зрозуміло. Але виникає таке враження, що на заміну спрощеної книги обліку доходів та витрат, якою підприємці мали нагоду користуватися раніше, запровадять щось значно складніше. Тому доведеться підприємцям серйозно рахувати. Адже за стандартної системи оподаткування, коли існувала фіксована ставка — 15 чи 17% для фізичних осіб, надавалося право на вирахування більшості витрат, які стосуються ведення діяльності, а за новими правилами за основу оподаткування верхнього прошарку малого бізнесу береться фактично податок з обороту. Для простих видів діяльності, як надання послуг населенню, наприклад, з ремонту взуття, такі розрахунки залишаться нескладними, тому що там порівняно невеликою є ставка оподаткування та і послуги надаються у межах однієї територіальної громади. Але для більших підприємців чи підприємств ця процедура може виявитися обтяжливою.

— Одним з нововведень податкового законодавства є те, що підприємці матимуть пра-

во на відпустку і хворобу без обов'язкової сплати в цей період податку. Не зрозумілим залишається лише те, кому та у якому порядку їм доведеться відносити лікарняні листи та заяви на надання відпустки?

— За цим слід звертатися до Податкової адміністрації, але поширюється це тільки на першу та другу групу (тобто найменших) платників єдиного податку, а щодо хвороби — то тільки при втраті непрацездатності на період більше 30 днів.

У цілому, прийняті парламентом зміни, які стосуються «спрощенців», можна назвати компромісним варіантом, оскільки вони полегшують діяльність для окремих категорій підприємців, що працюють на єдиному податку, однак вони повністю не виправдали очікування громадськості. До того ж, створили зайвий головний біль для платників єдиного податку від документообігу та звітності перед органами державної влади. Раніше це все відбувалося за спрощеною системою. Однак із запровадженням нового ПК відбулося значне ускладнення роботи підприємців, оскільки змінилися правила гри, які до сьогодні залишаються незгодженими між собою та недоопрацьованими.

Корисний досвід

— Що ж насправді треба було зробити українським властям, аби дати можливість нормально працювати малому та середньому бізнесу, не приховуючи свої доходи?

— На мій погляд, розробляючи податкове законодавство, українцям слід було звернутися до досвіду інших

європейських країн, приміром, тієї ж Естонії, де доволі простим є механізм нарахування податку на прибуток, під яким розуміють тільки те, що власне вилучається із бізнесу для споживання. Цей закон розписаний буквально на декількох аркушах і передбачає, що дивіденди, виплати фізичним особам (які не є заробітною платою) оподатковуються податком на прибуток під час того, коли вони виплачуються. Тобто, якщо керівництво фірми вирішувало реінвестувати отримані прибутки у виробництво, то таке підприємство взагалі не обкладалось податком. Все зводиться до оподаткування під час розподілу прибутків і прирівняних до них виплат.

За такої системи не потрібно запроваджувати якісь спеціальні норми оподаткування. Її простота та прозорість добре сприймається не лише потенційними платниками податків, а й іноземними інвесторами, яких приваблює абсолютна рівноправність податкової системи, відсутність найменших винятків, а отже, і простору для неправомірних маневрів та нечесної конкуренції. Тому не дивно, що за таких умов доходи держави від отримання податку на прибуток вже перевищили ті, які збиралися раніше за більш складною системою оподаткування.

Такий механізм можна було б застосовувати для оподаткування переважної більшості підприємців і підприємств, які не перейшли до категорії великих і тому не потребують такого детального моніторингу та регулювання. Однак наші законотворці, судячи з усього, так не вважають, тому вигадують такі схеми оподаткування та звітності для підприємців малого і середнього бізнесу, які за своєю складністю наближаються до категорії великих платників податків, що мають більше можливостей для податкових маневрів і тому можуть потребувати більшої уваги з боку держави. А так, навіть малому бізнесу доводиться спочатку вилучати прибуток після його оподаткування, а потім тільки вкладати зароблені гроші у розвиток бізнесу. Такий підхід не може задовольняти українських підприємців, чисельність яких останнім часом помітно скорочується.

Розмовляла Олександра
ТИМОЩУК,
«ЮБУ»

Біографічна довідка:

Олександр Мінін народився 24 жовтня 1966 року. У 1984-у вступив до Київського національного університету ім. Т.Г. Шевченка на факультет міжнародних відносин і міжнародного права, який, з перервою на службу в армії, закінчив у 1991 році за фахом «Міжнародні економічні відносини». Пізніше в тому ж навчальному закладі закінчив аспірантуру, отримав другу вищу освіту за фахом «Міжнародне право».

Під час навчання в інституті почав працювати фінансовим директором невеликого спільного німецько-українського підприємства. Згодом став першим співробітником Київського офісу аудиторсько-консультативної фірми Arthur Andersen, де працював у податково-юридичному відділі до 1998 року включно як старший менеджер.

У 1999 році разом з колегами заснував власну юридичну фірму «КМ Партнери», яка впродовж багатьох років визнається найкращою в галузі податків, а сам Олександр Мінін входить до 25 найбільш відомих практикуючих юристів. За незалежним рейтинговим дослідженням Ukrainian Law Firms — A Handbook for Foreign Clients, яке щорічно проводить видавництво «Юридична практика», Олександр Мінін з 2005 року незмінно визнається кращим юристом України в галузі податкового права. У квітні 2010 року його визнано переможцем у номінації Corporate Tax (оподаткування прибутку підприємств) по Україні за результатами дослідження міжнародної юридичної організації International Law Office (ILO). Результати опубліковано у довіднику ILO Client Choice Guide 2010.